

Täysistunto

Torstai 10.2.2022 klo 15.59—18.53

8. Lakialoite laiksi toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 15/2021 vp Anneli Kiljunen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valio-

kuntaan. Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. Edustaja Kiljunen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä. [Kimmo Kiljunen: Kumpi Kiljunen?] — Anneli Kiljunen. Kimmo Kiljunen istuu paikallaan ja kuuntelee.

Keskustelu

18.45 **Anneli Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Näin on, arvoisa herra puhemies! — Käsittelyssä oleva lakialoitteeni koskee opiskelijoiden velvollisuutta ottaa opintolainaa ennen kuin he voivat hakea toimeentulotukea sekä ennen kaikkea sitä, että kun he sitten valmistumisensa jälkeen hakevat toimeentulotukea, opintolainaa ei kuitenkaan hyväksytä menoksi toimeentulotukea haettaessa.

Arvoisa puhemies! Toimeentulotuki on viimesijainen tuki, kun muu toimeentulo ei riitä kattamaan menoja ja laskuja. Toimeentulotuki jakautuu kolmeen osaan: perusosaan ja täydentävään osaan sekä ennalta ehkäisevään toimeentulotukeen. Toimeentulotuen perusosa on 515 euroa kuukaudessa, jolla tulee maksaa muun muassa ruoka, hygienia, tarvittavat vaatehankinnat, kodin puhtauteen ja kodinhoitoon liittyvät kustannukset sekä osa terveydenhuoltokuluista, osa lääkkeitä, jotka eivät ole reseptilääkkeitä, sekä harrastusmenot. — Kaikki tämä 515 eurolla kuukaudessa. Toimeentulotuen täydentävinä menoina voidaan ottaa huomioon pakollisia elämisen kuluja, kuten asumismenot, vuokrat, sähkö- ja lämmityskulut ja lasten päivähoitomenot.

Käsittelyssä oleva lakialoite esittää nyt, että opintolainan takaisinmaksun kuukausierä lisättäisiin osaksi täydentävän toimeentulotuen menolaskelmiin. Näen, että tämä on oikeudenmukaista opiskelijoita ja opintolainan ottajia kohtaan.

Suomessa on noin 6 000—10 000 opiskelijaa, jotka hakevat kuukausittain toimeentulotukea, ja heidät on velvoitettu ottamaan näin opintolainaa. Tämä kertoo, ettei kyseessä ole mitenkään pieni joukko opiskelijoita ja ihmisiä. Opintolainan lyhennys alkaa yleensä puolentoista—kahden vuoden jälkeen opintotuen maksamisen päättymisestä. Jos henkilölle tulee taloudellisia vaikeuksia selviytyä opintolainan maksusta, hän luonnollisesti neuvotelee lainan järjestelyistä ensisijaisesti pankin kanssa. Jos hän tästäkin huolimatta joutuu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2022 vp

turvautumaan toimeentulotukeen, ei Kela eikä kunnan sosiaalitoimisto huomioi opintolainan lyhennystä toimeentulotuessa, vaan nämä edellyttävät, että laina jätetään maksamatta ja se menee perintään, minkä jälkeen tämä vasta huomioidaan toimeentulotuessa. Tämän seurauksena henkilö ohjataan entistä vaikeampaan tilanteeseen. Jos opintolainaa peritään tuenhakijan palkasta tai muusta tulosta ulosottoteitse niin sanottuna pakkoperintänä, Kela ottaa tämän huomioon perustoimeentulotuessa. Valitettavasti, jos tuenhakija on tehnyt ulosottoviranomaisen kanssa sopimuksen opintolainan vapaaehtoisista lyhennyksistä, niin sitä ei taas oteta huomioon perustoimeentulotuessa. Tämä järjestelmä ei ole järkevästi eikä oikeudenmukaisesti millään tavalla perusteltu.

Arvoisa puhemies! Tilanne on epäoikeudenmukainen ja johtaa entistä vaikeampaan tilanteeseen. Ihmistä ohjataan luottotietojen menettämiseen eikä hyvään taloudenpitoon. Tilanne on myös ristiriitainen, sillä opiskelijana ollessa toimeentulotuen edellytyksenä on lainanotto, mutta myöhemmin tätä lainaa ei hyväksytä kuitenkaan toimeentulotukilaskelmissa.

On myös huomattava, että opintolainakanta on Suomessa kaksinkertaistunut vuoden 2017 opintotukileikkausten jälkeen. Vastavalmistuneiden henkilökohtaiset lainamäärät ovat kasvaneet myös erittäin paljon. Vuonna 2014 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneen ja lainaa ottaneen opiskelijan keskimääräinen lainamäärä oli 9 000 euroa. Vuonna 2021 ennakoi 46 prosenttia yliopisto-opiskelijoista, että heillä tulee valmistuessaan olemaan opintolainaa yli 21 000 euroa. Opintolainojen määrän kehitys alleviivaa osaltaan lakimuutoksen tarpeellisuutta.

Arvoisa puhemies! Jokaisella tulisi olla mahdollisuus selvittää talousvaikeuksistaan sopimalla, jotta maksuhäiriömerkintää ei syntyisi. Nykyinen toimeentulotukijärjestelmä opintolainan osalta on epäoikeudenmukainen etenkin pienituloisille ja niille, jotka kohtaavat yllättävän taloudellisesti vaikean tilanteen, ja sitä kautta heikentää heidän elämäntilannettaan. Toimeentulotuen tulisi olla looginen ja oikeudenmukainen sekä sen tulisi auttaa ihmistä erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa eikä aiheuttaa lisää ongelmia, kuten tässä tilanteessa tapahtuisi.

Perustoimeentulotuessa huomioitavat menot on määritelty laissa toimeentulotuesta 7 b §:ssä. Esitän, että tähän pykälään lisätään täydentävän toimeentulotuen menoksi myös opintolainan kuukausierä. Kun opiskelija on aikanaan velvoitettu ottamaan opintolainaa, tulee tämä huomioida jatkossa täydentävän toimeentulotuen menoeränä eikä ohjata ihmisiä järjestelmän takia maksuhäiriöihin ja näin entistä vaikeampaan elämäntilanteeseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelypuheenvuorosta, edustaja Kiljunen. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.51 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Näitä joskus myöhempään iltaan jääviä lakialoitteiden lähetekeskusteluja on kiinnostavaa jäädä seuraamaan, koska näistä aina voi oppia jostain sellaisesta epäkohdasta, josta ei ole aikaisemmin aktiivisesti ehkä tiennytkään. En tiedä, onko tuo opintolainan nostamisvelvoite sinänsä se ongelma tässä asiassa, koska sen vastapainona on se, että opiskelijalla on opintotukea saadessaan myös mahdollisuus tehdä työtä ja saada siitä ansiotuloa toisin kuin toimeentuloasiakkaalla normaalisti ylipäänsä, mutta se on eittämättä ongelma, jos tähän liittyy tällaisia epäkohtia opintolainan takaisinmaksussa ja sen suhteessa toimeentulotukeen, mikä johtaa tuollaiseen epäterveeseen ti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2022 vp

lanteeseen, että ihmisiä ohjattaisiin luottotietojensa menettämiseen tällaisen käytännön epäkohdan kautta. Toivonkin, että tämä huomioitaisiin valiokunnassa ja lakiin tehtäisiin asiaan liittyvät korjaukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja näin edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

18.52 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Pakkohan minun on... [Puhujan mikrofooni sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni päälle onnittelupuheenvuoroon.

Arvoisa puhemies! Pakkohan minun on tässä onnitella rouva Kiljusta tästä erinomaisesta lakialoitteesta, joka tässä kohdistuu nyt opintotukiin. Me tiedämme, että opiskelijat ovat yksi väestöryhmä Suomessa, jossa on absoluuttista köyhyyttä myöskin koettu, ja tämä toimeentulotuen ja opintotuen välinen suhde tässä täytyisi ratkaista niin, että se pitkäjänteisesti on toimiva, mitä tässä nyt juuri edustaja Kiljunen, rouva Kiljunen, hakee. Tuen häntä tässä aloitteessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.